

POVIJEST

Razred: VII.

Datum: 30.3.2020. -3.4.2020.

Priprema za sat br. 3

Nastavna jedinica: *Anžuvinci na hrvatskom prijestolju*

Nastavna tema: *Hrvatska u doba Arpadovića i Anžuvinaca*

Nastavna sredstva: Udžbenik za 7. razred devetogodišnje osnovne škole – Ante Birin, Miroslav Rozić, Tomislav Šarlija., Alfa Mostar, str. u udžbeniku 106 – 109. i radni listići

Cilj nastavne jedinice: Učenici će moći analizirati razdoblje vladavine Anžuvinaca na hrvatskom prijestolju, borbu Anžuvinaca u učvršćivanju njihove vlasti, ponovno ujedinjenje hrvatskih zemalja – Zadarski mir, te gubitak jadranske obale u Protudvorskom pokretu.

Ishod:

- Analizirati dolazak Anžuvinaca na Hrvatsko – Ugarsko prijestolje
- Opisati sukob Anžuvinaca sa Šubićima
- Opisati odnos Anžuvinaca s Venecijom, te ujedinjenje hrvatskih zemalja
- Utvrditi važnost Zadarskog mira iz 1358. god.
- Analizirati Protudvorski pokret pomoću konceptualne tablice
- Opisati gubitak jadranske obale

Ključni pojmovi: *Anžuvinci, Zadarski mir, Protudvorski pokret, Krvavi sabor križevački*

UPUTE ZA UČENIKE:

Tema današnje nastavne jedinice je *Anžuvinci na hrvatskom prijestolju*, u udžbeniku str. od 106. – 109.(Alfa Mostar). Čitajte pomno slijedeći tekst, pratite upute, te rješavajte zadatke uz pomoć udžbenika u svoju bilježnicu. Pa krenimo: stavite naslov nastavne jedinice – *Anžuvinci na hrvatskom prijestolju*.

Uvod u učenje:

Rješi premetaljke:

Lotseneprij berob → _____

U uvodu ponovimo prethodnu nastavnu jedinicu – Anžuvinci na hrvatskom prijestolju:

1. *Tko su Arpadovići? Nabroji tri kralja iz te dinastije.*
2. *Kakva je bila vlast Arpadovića u Slavoniji, a kakva u Dalmaciji?*
3. *Što je feudalno bezvlašće?*
4. *Objasni zašto je važna Zlatna bula Andrije II.*
5. *Opiši tatarsku provalu u Hrvatsku.*
6. *Tko je pomagao Beli IV. u bijegu pred Tatarima i kako ih je kralj nagradio?*
7. *Što su slobodni kraljevski gradovi? Opisati njihove povlastice i nabrojiti tri – četiri primjera.*
8. *Tko su bili Šubići, a tko Frankopani? Na karti pokazati gdje su imali svoje posjede.*

Kad ste odgovorili na pitanja prelazimo na nastavnu jedinicu:

Sljedeći tekst dopuni pojmovima koji nedostaju uz pomoć teksta u udžbeniku na str. 106-109., te prepisi u bilježnicu.

ANŽUVINCI NA HRVATSKOM PRIJESTOLJU

Karlo Robert iz francuske obitelji

- uz pomoć bana **Pavla** postaje ugarsko-..... kralj **Karlo I.**
- jača kraljevsku vlast → slabi hrvatsko plemstvo
- II. Šubić ne uspijeva zadržati moć Šubića
- u Bosni jača Stjepan

• **Šubići** još jaki u utvrdama Bribiru, Ostrovici, Klisu i Kninu

• **Venecija** koristi nezadovoljstvo sitnog plemstva: dalmatinski gradovi priznaju mletačku vlast

Ludovik I. Anžvinac

- nastavlja slabiti hrvatske velikaše
- Šubiće preselio u utvrdu u Slavoniji, zauzeo sve utvrde potrebne za osvajanje Dalmacije od Mletačke Republike
- povećava povlastice gradovima, a smanjuje
- vodi **rat za Dalmaciju** godine
- **1358. mir u Zadru** - se odrekla hrvatske obale → jačaju dalmatinski gradovi

Sukobi zbog prijestolja (“Protudvorski pokret” protiv dviju kraljica)

• Ludovika I. nasljeđuju kći Marija i udovica Elizabeta Kotromanić

• Marijin zaručnik **Žigmund** Luksemburški

- ima podršku slavonskog i ugarskog plemstva

- doživio poraz protiv Turaka kod Nikopolja 1396.

- nakon povratka pogubio na saboru udio slavonskog i ugarskog plemstva koji su ga iznevjerili

- na kraju ga svi priznaju za ug.-hrv.kralja

Ladislav Napuljski (iz obitelji Anžvinaca) - ima podršku hrvatskog i bosanskog plemstva

- proglašen za ug.-hrv. kralja **1403.god.** u, uz podršku bosanskog vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića

Žigmund - 1408. križarski rat protiv *heretika* u Bosni

- napao vojvodu Vukčića Hrvatinića i bosanskog kralja Stjepana Tvrtka II.

- **prihvaćen za ugarsko-hrvatskog kralja**

- Ladislav Napuljski je prodao Dalmaciju (kome?) za 100.000 dukata- bio protjeran iz dalmatinskih gradova

- **Venecija** vlada istočnom obalom Jadrana do kraja stoljeća!

Ponovimo naučeno: (pitanja odgovoriti u bilježnicu)

- 1. Tko su Anžuvinci i kako su postali ugarsko – hrvatskim kraljevima?*
- 2. Nabroji dva kralja iz dinastije Anžuvinaca.*
- 3. Ukratko opisati vladavinu Karla I.*
- 4. Ukratko opisati vladavinu Ludovika I.*
- 5. Tko je sklopio Zadarski mir i koje su bile odredbe tog mira? U čemu je njegova važnost?*
- 6. Što je protudvorski pokret?*
- 7. Koje su bile sukobljene strane u protudvorskom pokretu?*
- 8. Što znaš o „krvavom saboru križevačkom“?*
- 9. Kako je završio protudvorski pokret?*

Za domaću zadaću popuni konceptualnu tablicu:

	Protudvorski pokret
Razdoblje	
Uzroci	
Sudionici	1. 2. 3.
Etape	1. 2.
Posljedice	

Ukoliko niste sigurni da ste točno riješili vaše zadatke, iste možete provjeriti u prilogu.

Prilog br. 1.

Rješi premetaljke:

Lotseneprij berob → Prijestolne borbe

1. Tko su Arpadovići? Nabroji tri kralja iz te dinastije.

Ugarska vladarska dinastija, ime dobila po svom vladaru Arpadu, koji je vladao potkraj IX. i početkom X. stoljeća. Vladari iz dinastije Arpadovića: Koloman – prvi Arpadović, Andrija II., Bela IV.

2. Kakva je bila vlast Arpadovića u Slavoniji, a kakva u Dalmaciji?

Vlast Arpadovića u Slavoniji je jača, vlast u Dalmaciji slaba.

3. Što je feudalno bezvlašće?

Dok je kralj bio u ratu, u zemlji su ojačali velikaši. Velikaši ne slušaju vladara i krše prava nižeg plemstva.

4. Objasni zašto je važna Zlatna bula Andrije II.

Njome su potvrđene povlastice nižeg plemstva. Dokument kojim je ograničena vlast vladara u korist plemstva.

5. Opiši tatarsku provalu u Hrvatsku.

1241. Tatari (Mongoli) napali Ugarsku. Bela IV. se sklanja u utvrđene dalmatinske gradove (Trogir).

6. Tko je pomagao Beli IV. u bijegu pred Tatarima i kako ih je kralj nagradio?

Bela IV. je utočište našao u naselju na brdu Gradec.. Kralj ih je nagradio Zlatnom bulom iz 1242. Godine – Gradec dobio status, Slobodni kraljevski grad.

7. Što su slobodni kraljevski gradovi? Opisati njihove povlastice i nabrojiti tri – četiri primjera.

Gradovi koji imaju pravo na samoupravu. Oslobođeni vlasti feudalca, odgovorni samo kralju, slobodno trguju, sami biraju kneza i suca.

8. Tko su bili Šubići, a tko Frankopani? Na karti pokazati gdje su imali svoje posjede.

Šubići, knezovi bibrirski, nadzirali većinu dalmatinskih gradova. U vrijeme Pavla I. Šubića Šubići su bili na vrhuncu moći. Vladali su i Bosnom.

Frankopani, vladali većim djelom hrvatskog primorja i Like.

Prilog br. 2.

Ponavljanje Anžuvinci na hrvatskom prijestolju:

1. Tko su Anžuvinci i kako su postali ugarsko – hrvatskim kraljevima?

Nova vladarska obitelj koja je 1301. došla na ugarsko – hrvatsko prijestolje, nakon smrti posljednog Arpadovića, Andrije III. Francuska vladarska obitelj Anžu, uz pomoć Šubića došli su na vlast.

2. Nabroji dva kralja iz dinastije Anžuvinaca.

Karlo I. Anžuvinac, Ludovik I.

3. Ukratko opisati vladavinu Karla I.

Hrvatsko plemstvo Karla I. je priznalo za svog kralja, dok se u Ugarskoj morao boriti još dvadesetak godina da bi ugarski velikaši priznali njegovu vlast. Novi kralj je ubrzo shvatio, ako uistinu želi vladati mora oslabiti moć velikaša, osobito Šubića i obnoviti kraljevsku vlast. Karlo I. u sukobu s Šubićima ipak nije uspio slomiti moć velikaša.

4. Ukratko opisati vladavinu Ludovika I.

Nastavio je sukob s Šubićima, dobio je utvrde Knin, Ostrovicu i Klis iz kojih je mogao poći prema osvajanju Dalmacije. Dalmacijom je u to vrijeme vladala Venecija. 1356. Započeo sukob s Venecijom. Najžešći sukob se vodio oko Zadra. Pobjeda Ludovika. 1358. Zadarski mir – Venecija se odrekla jadranske obale. Time je većina hrvatskih zemalja ponovo bila pod vlašću jednog vladara.

5. Tko je sklopio Zadarski mir i koje su bile odredbe tog mira? U čemu je njegova važnost?

1358. Zadarski mir – Venecija se odrekla jadranske obale. Time je većina hrvatskih zemalja ponovo bila pod vlašću jednog vladara.

6. Što je protudvorski pokret?

Pokret usmjeren protiv dvije kraljice. Ludovika I. nasljeđuju kći Marija i udovica Elizabeta Kotromanić

7. Koje su bile sukobljene strane u protudvorskom pokretu?

Velikaši protiv dvora. Budući da je kraljeva vlast ojačala u doba Ludovika I., velikaši žele iskoristiti njegovu smrt i ojačati svoju vlast. Žele novog kralja Karla Dračkog

8. Što znaš o „krvavom saboru križevačkom“?

1397. Želeći pomirbu s velikašima Žigmund saziva sabor u Križevcima, na koje poziva i svoje protivnike, svima jamči slobodan pristup. U burnoj raspravi Žigmundovih pristalica i pobunjenika na saboru su vođe pobunjenika bili ubijeni.

9. Kako je završio protudvorski pokret?

Pobuna je trajala sve do 1408. kad je Žigmund uspio potpuno ugušiti Protudvorski pokret, nakon čega je Ladislav Napuljski 1409. prodao Dalmaciju Veneciji za 100.000 dukata. Dalmacija će do kraja 18. st. ostati u sastavu Venecije

Prilog br. 3.

ANŽUVINCI NA HRVATSKOM PRIJESTOLJU

Karlo Robert iz francuske obitelji **Anjou (Anžu)**

- uz pomoć bana **Pavla I. Šubića** postaje ugarsko- **hrvatski** kralj **Karlo I. Anževinac**
- jača kraljevsku vlast → slabi hrvatsko plemstvo
- **Mladen II. Šubić** ne uspijeva zadržati moć Šubića
 - u Bosni jača Stjepan **II. Kotromanić**
- **Šubići** još jaki u utverdama Bribiru, Ostrovici, Klisu i Kninu
- **Venecija** koristi nezadovoljstvo sitnog plemstva: dalmatinski gradovi priznaju mletačku vlast

Ludovik I. Anževinac

- nastavlja slabiti hrvatske velikaše
- Šubiće preselio u utvrdu **Zrin** u Slavoniji, zauzeo sve utvrde potrebne za osvajanje Dalmacije od Mletačke Republike
- povećava povlastice gradovima, a smanjuje **velikašima**
- vodi **rat za Dalmaciju 1356.** godine
- **1358. mir u Zadru** - **Venecija** se odrekla hrvatske obale → jačaju dalmatinski gradovi

Sukobi zbog prijestolja ("Protudvorski pokret" protiv dviju kraljica)

- Ludovika I. nasljeđuju kći Marija i udovica Elizabeta Kotromanić
- Marijin zaručnik **Žigmund** Luksemburški
 - ima podršku slavonskog i ugarskog plemstva
 - doživio poraz protiv Turaka kod Nikopolja 1396.
 - nakon povratka pogubio na saboru u **Križevcima** dio slavonskog i ugarskog plemstva koji su ga iznevjerili
 - na kraju ga svi priznaju za ugarsko-hrvatskog kralja
- **Ladislav Napuljski** (iz obitelji Anževinaca) - ima podršku hrvatskog i bosanskog plemstva
 - proglašen za ugarsko –hrvatskog kralja **1403.god. u Zadru**, uz podršku bosanskog vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića
 - **Žigmund** - 1408. križarski rat protiv *heretika* u Bosni
 - napao vojvodu Vukčića Hrvatinića i bosanskog kralja Stjepana Tvrtka II.
- **prihvaćen za ugarsko-hrvatskog kralja**
 - Ladislav Napuljski je prodao Dalmaciju **Veneciji (mletačkom duždu)** (kome?) za 100.000 dukata- bio protjeran iz dalmatinskih gradova
 - **Venecija** vlada istočnom obalom Jadrana do kraja **18. stoljeća!**

